

Hr Kristen Michal
Peaminister

ARUPÄRIMINE

19. mai 2025

Ebaõnnestunud ja sõjalise kokkupõrke ohuga päädinud mereväe operatsiooni kohta

Eelmise nädala kolmapäeval (14.05) ilmusid Venemaa ja Poola sotsiaalmeedia kanalitesse uudised sellest, et Eesti ametkonnad on päev varem püüdnud tulutult peatada väidetavalt Venemaa varilaevastikku kuuluvat tankerit Argent/Jaguar.¹

Videomaterjali põhjal otsustades kaasati operatsiooni Eesti mereväe patrullalused Raju ja Kurvits, seirelennuk PZL 28 ja meeskonnakopter AgustaWestland AW139. Eesti katsed sundida neutraalsetes vetes liikunud Jaguar kas ankrut heitma või kurssi muutma ja sisenema Eesti territoriaalvetesse, eskaleerus oluliselt Venemaa hävitajate SU-35 ilmumisega. Selle omakorda reageerisid Ämarist startinud Portugali hävitajad F-16, samuti tõusis õhku Poola hävitaja Mig-29. Jaguar Eesti poole korraldustele ei allunud, jätkas liikumist valitud kursil ning sisenes kaks ja pool tundi hiljem Vene Föderatsiooni territoriaalvetesse. Ajal, mil Eesti võimud üritasid edutult tankerit peatada (patrullalustelt või kopterilt meie mehed õnneks parduda ei sõandanud), rikkus Vene hävituslennuk minuti jooksul ka Eesti õhupiiri.

Kuna info jõudis avalikkuseni fragmentaarselt ja nagu öeldud, Venemaa ja Poola sotsiaalmeedia kaudu, selgus ootamatult, et käsitletav operatsioon Läänemerel oli tegelikult aset leidnud juba 24 tundi varem. Ilmsikstuleku järel tõttasid meie vastutavad ministrid kinnitama, et tegemist on suure üllatusega – nemadki lugenud vahejuhtumist alles ajakirjandusest. On siiani ebaselge, kes operatsiooni planeeris, kes kinnitas (langetas otsuse operatsioon läbi viia) ja kes konkreetset juhtis operatsiooni läbiviimist. Kasutatud ressurss ja vahendid viitavad, et tegemist oli vähemalt kaitseväge ja PPA ühisoperatsiooniga.

Asjaomased ministrid jagasid juhtunut selgitades üpris väheveenvaid selgitusi, enam-vähem koordineeritud näis olevat vaid nn suure stratkomi infosulg. Üksmeelselt vaikisid kõikide ametkondade pressi-, avalike suhete-, kommunikatsiooni- ja strateegilise kommunikatsiooni osakonnad. Seda klaarides ütles peaminister Kristen Michal pärast neljapäevast valitsuse pressikonverentsi, et iga operatsiooni puhul hindab merevägi ise, kuidas ja kas sekkuda ning antud juhul oli sekkumise määr tema hinnangul piisav.

Kaitseväge peastaabi ülem kindralmajor Vahur Karus ütles "Aktuaalsele kaamerale", et Eestil ei olnud plaani minna korraldustele mitteallunud varilaevastiku tanker Jaguari pardale.² Seevastu mereväe endise ülema Jüri Saska hinnangul viitavad kõik kaasuse asjaolud vastupidisele – sellele et

¹ Vt <https://www.err.ee/1609694411/eesti-merevagi-eskortis-laanemerel-tankerit-jaguar>

² Vt <https://www.err.ee/1609695195/karus-eestil-ei-olnud-plaani-minna-varilaevastiku-tankeri-pardale>

pardaleminek siiski oli plaanis, ent see ei õnnestunud. Ta lisas, et reaalselt mereväel ei ole selliselt varustatud, relvastatud aluseid, millega niisugust sunnitud operatsiooni läbi viia.³

Eelnevaga seoses on meil Teile järgmised küsimused:

1. Kes langetas otsuse kõnealune mereväe operatsioon ellu viia? Kas otsus langetati kaitseväge struktuuris poliitilise suunise ja kinnitusega? Kui jah, siis kelle poolt nimeliselt? Või oli operatsioonil poliitilisel tasemel kooskõlastus? Kui nii, siis kes ja millal nimeliselt selle kooskõlastuse andis?
2. Kas seesuguseid operatsioonide elluviimine ilma valitsuse heakskiiduta on Teile hinnangul põhimõtteliselt lubatav, pidades silmas võimalikke väga kaugele ulatuvaid julgeoleku alasid tagajärgi, mis võivad nende operatsioonidega kaasneda?
3. Kes ja kuidas vastutab selle väga ohtliku, Eesti Vabariigi ja Vene Föderatsiooni sõjalise vastandumise ja potentsiaale sõjalise kokkupõrkeni viinud operatsiooni ebaõnnestumise eest? Kas peaminister? Või kaitseminister? Või mõlemad? Kes võtab reaalselt vastutuse ja mil moel?
4. Milline oli operatsiooni sündmuste ahel? Palun andke kuupäevaline ja kellajaline ülevaade, millal operatsiooni kasuks otsustati (operatsiooniks heakskiiti anti); samuti see, kas operatsiooni kasuks otsustati iseseisvalt või liitlastega konsulteerides – või koguni liitlaste suunisel.
5. Mitu AgustaWestland AW139 kopterit olid operatsiooni ajal reaalselt kasutusvalmid (ehk tehnilises konditsioonis, mis võimaldas neid operatsiooni kaasata)? Millal ja kelle poolt broneeriti kopteri operatsiooniks kasutamine?
6. Kaitseminister Hanno Pevkur on öelnud, et tankerile pardumise plaani operatsiooni käigus kordagi ei olnud ning et vastupidised osutused olevat osaks vene propagandast.⁴ Ometi jääb arusaamatuks, kuidas kavatseti pardumata tankeri dokumente kontrollida. Kas operatsioonil osalenud AW139 kopteril viibisid kaitseväelased või jõustruktuuride esindajad, kes olid tehniliselt valmis laskuma tanker Jaguari pardale?
7. Millisele õiguslikule alusele tuginedes operatsioon ellu viidi? Täpsemalt, millisele õiguslikule alusele tuginedes arvati olevat õiguspärane sundida rahvusvahelistes vetes seilav tanker suunduma Eesti territoriaalvetesse? Kui õiguslikuks aluseks arvatakse mereõiguse konventsiooni artikkel 110 lõige 1 punkt (d), siis millele tuginedes oldi veendunud, et laeval puudub lipuriik?
8. Mereväe endise ülema Jüri Saska hinnangul puudub Eesti Vabariigil võimekus selliseid sunnitud operatsioone läbi viia. Seda kinnitas sündmuste kulg reaalsuses. Miks sellest hoolimata niisugused operatsioonide ette võetakse?
9. Miks on Eesti vabariik otsustanud asuda Läänemerel väidetavaid Venemaa varilaevastiku tankereid kontrollima iseseisvalt, selle asemel, et tegutseda koostöös teiste Läänemere riikidega, kelle võimekus seesuguseid operatsioone ellu viia on tunduvalt suurem? Kas

³ Vt <https://www.err.ee/1609696848/ekspertid-tankeri-kinnipidamise-ebaonnestunud-katse-naitas-est-voimekusetaset>

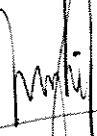
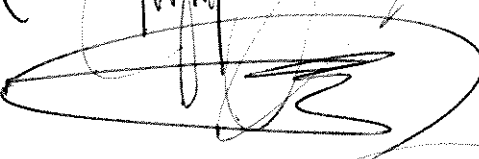
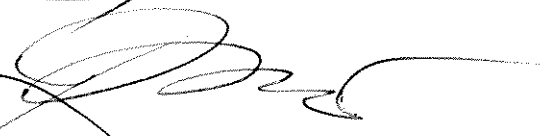
⁴ Vt <https://arvamus.postimees.ee/8251254/kadri-paas-ministri-ohtlikult-hale-vale>

kontrollioperatsioone ei oleks mõistlikum ellu viia mitte vahetult enne Venemaa territoriaal-mere algust, vaid Läänemerre sisenemisel Taani, Saksamaa, Poola ja Ühendkuningriigi merevägede osalusel?

10. Miks vaikiti juhtum ligi 24 tunni jooksul Eesti avalikkuse ees maha ning seda asuti kommenteerima alles pärast Poola ja Venemaa sotsiaalmeedia kanalite kaudu info avalikkuse ette imbumist? Ka siis, kui info juba avalikult sotsiaalmeedias ringles, vaikis pikalt kogu Eesti meedia. Kas valitsuse poolt anti meediaväljaannetele vastavad suunised?
11. Millised on juhtumi õppetunnid? Kas rahvusvahelistes vetes seilavate ja väidetavalt Venemaa varilaevastikku kuuluvate aluste omal jõul peatamist kavatsetakse jätkata? Kuidas on tagatud, et sarnased ebaõnnestunud operatsioonid ei korduks?
12. Kas eksisteerib riskianalüüs, mis näitaks, millised ohud selliste operatsioonidega kaasnevad? Kui jah, siis palun tooge esile, kuidas Riigikogu liikmed saavad vastavate analüüsidega tutvuda, et veenduda nende olemasolus ja adekvaatsuses?
13. Olete seoses Eesti kaitseväge kontingendi Ukrainasse viimisega öelnud, et otsuse selles küsimuses langetab Riigikogu. Arvestades, et läbikukkunud mereoperatsioon viis meid faktiliselt sõjalise konflikti puhkemise lähedale Venemaaga meie enda territooriumil, kuidas kavatsete tagada, et Eesti sõtta astumine Venemaaga ei toimu kusagil ametkondlikul tasandil või ministrite otsusega, vaid põhiseaduse kohaselt riigikogu otsusega?

Lugupidamisega

Riigikogu liikmed:

1. Martin Helme
2. Rein Golder
3. Varro Vooglaid
4. Anu Allur
5. Helle-Maarike Helme
6. Rene Kõlle